

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm V. Præterea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

tempus definitum sit, intra quod causam definire, seu expedire debeat, id trahendum non esse ad executionem sententiæ: Quin etiam post lapsum eius temporis exequi poterit; cum iurisdictione eius omnino finita non sit, arg. c. significasti, 7. hoc tit. & tradit hinc Ioan. Andr. n. 19. Abb. cit. c. significasti n. 2. & sumitur ex c. quærenti, 26. infra eod. Sed secus dicendum, si terminus præfixus sit iurisdictioni delegati, cum etiam executio sententiæ iurisdictionis actus sit.

§. Illis etiam.

SI partes à delegato Iudice legitimo modo citatæ, accedere vel eiusdem mandato parere recusent, pœnam eis infligere debet, si quæ iure canonico definita sit; alioquin pro qualitate delicti, & causæ, arbitriam imponere.

NOTANDVM I. Duplex esse potest contumacia rei; una in non veniendo, cum citatus fuit; altera in non parendo Iudicis mandato. Et esse priorem ac veluti duplicem contumaciam, quæ in non veniendo est, ex communi tradit Decius super rubr. de iudic. not. 7. Barbatia hinc col. 7. Ob utramque autem, si reus in contumacia perseveret, excommunicationis sententia infligi potest, teste Decio ubi supra, Barbatia col. 8. & Felino num. 9. ubi ait, omnem delegatum Iudicem coërcitionem aliquam habere, ita ut si aliæ pœnæ, aut mulctæ non sufficiant, excommunicare possit, arg. c. ex literis, 29. hoc tit.

NOTANDVM II. Iudex tenetur delinquentibus pœnam imponere, quæ legibus definita est: Neque potest in aliam mitiorem commutare, aut dispensare, si sit inferior Principe. Et habet id locum etiam in Iudice ordinario, si dispensandi potestas in lege Superioris concessa ei non sit, uti constat ex l. 1. ff. ad SC. Turpillian. & contra Gl. hic ver. eandem infligas, docet Ioan. Andr. n. 4. Abb. n. 16. Barbatia col. 8. Menoch. in arbitrarijs qq. casu 96. n. 10. & seqq. Farinac. in praxi criminali, tract. 13. q. 17. n. 3. S. Th. 2. 2. q. 67. a. 4. Porro tamen Iudex pœnam legi-

bus decretam minuere non possit dispensando, multò minùs augere; nihilominus, propter particulares circumstantias minuente, vel aggravante, arbitrari seu interpretari potest, non recedendo à mente legislatoris (quippe qui omnes casus particulares prævidere non poterat) seu iorem aut mitiorem pœnam inferendam esse, ut bene docet Abb. cit. n. 16. & sumitur ex l. aut facta, 16. ff. de pœnis.

CAPITVLVM V.

Præterea.

PARAPHRASIS.

Si causa alicui delegata sit, tamen si partes nullum à delegatè mandatum acceperint, neque in literis expressum sit, quòd Iudex delegatus contumaces punire, eisque censuram inferre possit, nihilominus ea auctoritate delegantis exercere potest; Nam eo ipso quòd causa alicui commissa est, censentur alia omnia commissa, quæ ad causam expediendam pertinent, seu necessaria sunt.

SUMMARIVM.

1. *Iudex ordinarius & delegatus pœnas imponere potest iuxta causæ ac delicti qualitatem.*
Non tantum partibus contendentibus, sed etiam testi falsum dicenti in iudicio, si per hoc iurisdictione delegati impediatur, vel retardetur.
2. *Concesso vno, censentur concessa alia omnia, sine quibus illud expediri non potest.*
3. *Et vice versa prohibito vno censentur etiam prohibita reliqua, per quæ pervenitur ad illud.*

NOTANDVM I. Non tantum Iudex ordinarius, sed etiam delegatus pœnas imponere potest, iuxta causæ ac delicti qualitatem, Quia alioquin eius potestas inefficax foret, ac parum timeretur. Neque de hoc dubitari potest, si sermo sit de partibus con-

tendentibus, erga quas iurisdictione delegata est. Sed dubium est de alijs personis, v. g. si testis falsum dixisse coram delegato conuincatur, vtrum eum punire possit, an verò cognitionem ac punitionem ad delegantem remittere cogatur. Ad hoc respondent Abb. hic n. 4. Felinus in c. 1. n. 15. hoc tit. Si per hoc, quòd testis in iudicio falsum dixit, iurisdictione eius impediatur, aut retardetur, à delegato puniri posse; alioquin non posse: cum in eum iurisdictionem directè non acceperit; sed solum in consequentiam, quatenus ea necessaria est ad causæ expeditionem, sicuti etiam indicat Gl. fin. in l. quæsitum, 13. ff. de testibus. Arbitratur autem Decius n. 5. in fine; quòd testis falsum deponens regulariter puniri possit à Iudice delegato; quia, nisi tali potestate præditus esset, non timeretur, sed facillè eluderetur eius potestas, arg. l. nullum, 14. C. de testibus.

NOTANDUM II. Concesso vno, consentitur concessa alia omnia, sine quibus illud expediri nõ potest. Consentit c. prudentiam 21. §. Sexta, in fine hoc tit. Quia alioquin frustranea & inefficax esset facultas, nisi etiam ad necessaria media seu adminicula se extenderet. Exempla huius regulæ affert Felinus hic n. 4. Si Papa concesserit Episcopo, vt charitativum subsidium, aliàmque collectam petere possit, concessum illi est recalcantes cogere. Legatus missus ad componendam pacem inter subditos Regis, potest rumpenti pacem statuere pœnam. Et Procurator ad vendendum equum, potest de euitatione eius cauere: non autem potest terminum solutionis faciendæ prorogare, ac veluti mutuo dare. Quia mandati fines seruandi sunt, neque ad diuersa, & non connexa extendendum, de quo dicam infra c. cum olim, 32. hoc tit.

Deinde excipi debet: Quòd ea commissio non censentur, quæ specialia esse solent, & sine speciali atque expressa commissione exerceri non possunt, v. g. absolutio ab excommunicatione Papæ reseruata, vt habetur in c. prudentiam. §. adijcimus.

Sed quæstio est: Si id, quod mandatum fuit, absque altero expediri possit, absolutè

loquendo, sed non facillè; seu, vt aliter dicam, si aliquid non simpliciter necessarium sit, sed secundum quid, vt causa commodiùs expediatur, num eò vsque mandatum se extendat. Negat hic Felinus cit. n. 5. Contrarium verò docet hic Decius n. 6. Sed præstat, vt dicamus cum Barbatia hic col. 6. Nullam de hac re generalem regulam tradi posse; sed in eiusmodi commissionibus ac mandatis, imprimis attendendum esse ad mentem, seu voluntatem committentis, tum verò ad qualitatem negotij, & capacitatem aliàsque circumstantias ipsius delegati, aut mandatarij. Denique sciendum, in gratijs seu meris beneficijs ampliorem interpretationem fieri posse, iuxta l. 3. ff. de Constit. Principum, vt ea etiam concessa censeantur, quæ cum vsu rei concessæ communiter coniuncta esse solent: Vt si alicui singulari personæ concessa sit facultas tempore interdicti Missam audiendi, potest etiam domesticorum suorum comitatum adhibere, iuxta c. licet, 11. §. 1. de priuil. in 6. & tradunt DD. apud Sairum in thesauro lib. 3. c. 5. n. 29.

His addit Gl. fin. hic; Quòd & vice versa, prohibito vno, consentitur etiam reliqua prohibita per que peruenitur ad illud.

Exempli causa: Cum clerico in sacris matrimonium prohibitum sit, etiam sponsalia prohibita censeferi debent, vt constat ex l. oratio, 16. ff. de sponsal.

Quòd si ponamus plura esse media perueniendi ad rem prohibitam, tum exactè discerni debet, vtrum vnum eorum in prohibitione expressum fuerit causa restrictionis, an causa exemplificationis: v. g. Si prohibitum sit, ne aliquod personarum genus ad prælaturam eligatur, intelligi etiam debet de postulatione ac præsentatione. Quia principalis intentio statuentis est prohibere, ne tales minùs idoneæ personæ promoueantur. id autem perinde est, siue fiat per electionem, siue per præsentationem. Sin autem Pontifex Legato à latere, alioquin speciali facultate prædito dispensandi cum illegitimis, etiam ad prælaturas, prohibeat, ne illegitimè natorum electiones confirmet, non debet prohibitio extendi ad postulationem: cum dispar ratio sit electionis.

tionis & postulationis in ordine ad imperandam admissionem, vel confirmationem.

CAPITVLVM VI.

Quamuis.

PARAPHRASIS.

Duobus Iudicibus causa à Sede Apostolica commissa erat, sed non addita clausula; Si vnus cognoscere non possit, aut nolit, vt alter solus cognoscat. Dubitatum est, an hoc casu alter Iudicem causam alij, etiam ipsi Coiudici suo, subdelegare possit. Ad hoc respondet Alex. III. affirmatiuè,

SUMMARIUM.

Iudex iudicare potest, vt delegatus & subdelegatus; non debet tamen variam, sed vnā sententiam proferre: quod locum habet in omnibus casibus pendentibus à iudicio intellectus; secus probabiliter est in casibus pendentibus ab arbitrio voluntatis.

NOTANDVM Vn. Iudex duplici iure, ac veluti duas personas agendo iudicare potest, videl. vt delegatus, & vt subdelegatus. Sed necesse est, vt vnā, non variā sententiam proferat, vt bene hic monet Abb. n. 2. Decius prope finem, iun. addit. Quia qua conscientia iudicat aliquid iustum esse vt delegatus, eādē quoq; vt subdelegatus, arg. c. penult. §. Porro, iun. Gl. ver. nihil agit. Et admonet Decius post Abbat. ex c. cum olim, de sent. & re iudic. id locum habere in omnibus negotijs pendentibus à iudicio intellectus: Vt si quis duplici iure fungatur in præsentando clerico ad beneficium, v. g. vt Ecclesiæ Præpositus, & vnus ex Canonicis; vel si Procurator à duobus constitutus ad præsentandum, vel eligendum, quod in talibus casibus diuersos nominare non possint. Sed in pendentibus ab arbitrio voluntatis secus dicendum, ait Decius, contra Lapum: v. g. si duæ electiones in discordia factæ sint,

quod contemptus, seu ad eligendum non vocatus, possit vni earum se opponere, vt rescindatur, alteri se non opponere. Quod probabiliter dictum videtur, saltem si rationem afferat contemptus, cur huic, non alteri electioni se opponat, ne alioquin ex inuidia vel æmulatione procedere videatur.

QUÆRES. Quæ fuerit ratio dubitandi in hoc c. Ea fuit: Quia si duobus Iudicibus causa commissa fuit non in solidum, sed vt simul cognoscant, non addita clausula, Si non omnes, vnus sine altero cognoscere non potest. c. causam, i 6. hoc tit. Sed solutio est: quia alter, cui socius partes suas committit, non censetur solus, seu iure singulari iudicare, sed tam suo, quam socij nomine. Et cum à iure concessum sit delegato Principis partes suas alteri subdelegare, fauor iste seu priuilegium ob Principis honorem datum restringi non debet, sed potius amplè interpretandum, vt etiam ipsi coiudici commissio fieri possit.

CAPITVLVM VII.

Significasti.

PARAPHRASIS.

Si Iudex à Sede Apostolica delegatus executionem sententiæ à se latæ Ordinario committat, is verò vel nolit, vel non possit (alijs sibi resistentibus) exequi, non prohibetur delegatus ipsemet, Apostolicæ sibi commissæ auctoritate exequi, & eos qui resistent, Ecclesiastica censura coercere.

SUMMARIUM.

1. *Delegatus Principis, cui absolutè causa commissa est, habet potestatem cognoscendi, decidendi, exequendi, vel executionem alteri committendi.*
2. *Delegatus Papæ, si Ordinarius vel Princeps laicus inuocatus non velit, vel possit succurrere, potest ipse manu armata sententiam suam executioni mandare.*
3. *Episcopus temporali inuisione carens potest habere armatos officiales paratos*